

Müasir Azərbaycanın bütün uğurları Heydər Əliyev adı ilə bağlıdır. 1993-cü ildə xalqın tələbi ilə Azərbaycanı rəhbərliyə gəldikdən sonra Heydər Əliyev ölkəni inkişaf etdirməyə başladı. Müharibə dayandırıldı, vətəndaş qarşudürməsinə son qoyuldu, qeyri-qanuni silahlı dəstələr tərk edilərək dağıdıldı, qayda-qanun yaradıldı.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Ərzində tarix dəfələrlə sübut etdi ki, xalqın arzusu ilə Milli Məclisin qəbul etdiyi bu qərar müdrik və uzaqgörən bir addım olmuşdur.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin ikinci dəfə, ölkəmiz üçün həlledici bir məqamda hakimiyyətə gəlişi Azərbaycanın müasir tarixinin şərafli səhifələrinin yazılmasına və dövlətimizin müstəqilliyinin əbədiyyətinə hərtərəfli zəmin yaratmış oldu. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu Heydər Əliyevin respublikamıza rəhbərlik etdiyi dövrlər möhtəşəm quruculuq və tərəqqi, davamlı və hərtərəfli inkişaf mərhələləri kimi şanlı tariximizin səhifələrinə qızıl hərflərlə yazılmışdır.

Müstəqillik illərində ulu öndər ölkəmizin inkişaf strategiyasını müəyyənləşdirərək, rifahın, tərəqqinin Azərbaycan modelini yaratdı, müstəqil Azərbaycan xarici siyasətdə etibarlı tərəfdaşlıq və

nümunələrindən biri də ulu öndərin özündən sonra ölkəmizə layiqincə rəhbərlik edərək qazanılan uğurların davamlılığını təmin edəcək, xalqın alternativsiz liderinə çevriləcək davamçı-varis yetişdirməsindədir.

Artıq Azərbaycan xalqı əldə etdiyi müstəqilliyin təminatçısı kimi ulu öndərin xilaskarlıq missiyasının əhval-rihuyəsi ilə özünün xoş gələcəyinə inanır, dövlətimizin hərtərəfli tərəqqisinə şəhədlik edir. Ulu öndərin yenidən siyasi hakimiyyətə gəlməsi ilə Azərbaycan, sözün əsl mənasında, bütün bəlalardan qurtuldu. Ölkəni bürüyən və xaricdən idarə olunan vətəndaş müharibəsinə, dövlət çevrilişləri cəhdlərinə, birmənalı olaraq, son qoyuldu. Dövlətimizin parçalanma təhlükəsi aradan qaldırıldı, tədricən əmin-amanlıq bərpa olundu. Bütün bunların sayəsində isə ölkəyə böyük həcmdə sərmayələr cəlb edildi. Azərbaycanın ədalətli mövqeyini dəstəkləyən dost və tərəfdaş ölkələrin sayı gündü-gündən artdı.

Ulu öndərin böyük səriştə ilə ərsəyə gətirdiyi "Əsrin müqaviləsi" ölkənin inkişafında, əhalinin rifahının kökündən dəyişməsinə həlledici rol oynadı. Ayrı-ayrı şəxslərə tabe olan silahlı dəstələr vahid komandanlıq altında birləşdirildi, cəbhədə ilk uğurlar əldə edildi. Bütün bunların fonunda isə işğalçı Ermənistan atəşkəs sazişini imzalamağa məcbur oldu.

şaf edir. Əminliklə demək olar ki, dövlət başçısının apardığı həm xarici, həm də daxili siyasət Heydər Əliyev kursunun davamıdır. Xalqımız əmindir ki, əsas ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən yaradılan müstəqil dövlətimizin inkişafı etibarlı əllərdədir.

2003-cü ildən bəri müstəqil dövlətimizin qurucusu və xalqımızın xilaskarı, dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev cismən yanımızda olmasa da, onun ideyaları və böyük dəhası əbədiyaşardır. Ulu öndərimizin layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev həm ata vəsiyyətini yerinə yetirən övlad, həm də onun memarı olduğu dövlətin rəhbəri, qurduğu qüdrətli ordunun Ali Baş Komandanı kimi Heydər Əliyev ucalığının parlaq təəcəssümüdür.

Ulu öndərimiz Heydər Əliyev həssəd aparılacaq zəngin, mənalı və şərafli ömür yaşamışdır. Qısa zaman kəsiyində xalqımızın uzun əsrlər boyu uğrunda usanmadan çalışdığı ən ümdə haqqını reallığa çevirmişdir: Azərbaycanı hər bir dövlət və millət üçün ən yüksək məqama – müstəqilliyə qovuşdurmuş, dövlətimizin dünya birliyində layiqli yerini bütün bəşəriyyətə nümayiş etdirmişdir.

Xalqımızın görkəmli oğlu Heydər Əliyevin irsi olduqca zəngindir. Öz həyat və fəaliyyəti ilə ölməzlik zirvəsinə yüksələn Heydər Əliyevin keçdiyi ömür yolu bizim üçün zəngin həyat məktəbidir. Çünki o böyük insanın ömür yolu Azərbaycan tarixinin şərafli bir hissəsidir. Biz o tarixi öyrənməli və bizdən sonra gələnlər üçün də dərs almalıyıq.

Əminlik ki, bu gün daim Azərbaycanlı olması ilə fəxr edən Heydər Əliyevin ruhu şadlıq-xilaskarı olduğu müstəqil Azərbaycanın ərazi bütövlüyü onun ideya və əməllərinin davam etdirən, yarıncıq qalmış arzuları ilə bağlı vəsiyyətini gerçəkləşdirən Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında bərpa edilmiş, 30 ildən bəri düşmən nəzarətində olan Qarabağ əbədi azadlığa qovuşmuşdur. Heydər Əliyevin böyük siyasəti qalib gəlməklə onun ölməzliyini bir daha təsdiqləmişdir.

Xalqımız 1993-cü ilin 15 iyunundan hafizəsində müstəsna yer tutan, tələyində əvəzsiz rol oynayan Milli Qurtuluş Günü 2021-ci ildə daha yüksək əhval-rihuyə və coşqu ilə qarşılayır. Əgər 1993-cü ildə xalqımızın xilaskarı, ulu öndərimiz Heydər Əliyevin sayəsində

Azərbaycan xaosdan, özbaşına-lıqdan, vətəndaş müharibəsindən, nəzarətsizlənən digər ərazilərin də işğal altına düşməsindən və beləliklə də, bütün bunların fonunda dövlətçiliyimiz məhv olmaq təhlükəsindən qurtulmuşdusa, 2020-ci ilin 27 sentyabrından Ali Baş Komandanımız, yenilməz sərkərdəmiz İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə düşmənin növbəti təxribatlarına cavab kimi başlayan, 44 gün davam edən və möhtəşəm zəfər, tarixi qələbə ilə başa gətirən Vətən müharibəsi ilə işğal altında olan torpaqlarımız əsərətdən qurtuldu.

Bununla da ulu öndər Heydər Əliyevin 1993-cü ilin 15 iyununda başladığı Milli Qurtuluş savaşımız 10 noyabr 2020-ci ildə onun müəyyənləşdirdiyi siyasi xəttə müdrik rəhbərliyimiz layiqli davamçısı, möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin məqsədyönlü, ardıcıl, qətiyyətli siyasəti, peşəkar diplomatik gedişləri və məhir sərkərdəlik məharəti sayəsində öz məntəqi sonluğuna çatdı. Müstəqil, qüdrətli, ərazi bütövlüyü təmin etmiş Azərbaycanın həyatında yeni səhifələr açıldı. Bu səhifələr özündə qurtuluşdan quruculuğa gedən anları, günləri, illəri parlaq şəkildə əks etdirir. Xoşbəxt xalqı ki, bu səhifələr də məhz ulu öndərimizin müəyyənləşdirdiyi konsepsiya ilə müdrik rəhbərliyimiz layiqli davamçısı cənab Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən yazılır.

2021-ci ilin may ayında mədəniyyətimizin, incəsənətimizin, ədəbiyyatımızın, muğam sənətimizin beşiyi, qəyretimizin, milli kimliyimizin simvolu olan Şuşada Müzəffər Ali Baş Komandanımız İlham Əliyevin rəhbərliyi və Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun Prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşkilatçılığı ilə keçirilən "Xarıbülbül" musiqi festivalında bütün dünya bir daha dövlətimizin gücünün, xalqımızın müdrikliyinin, dövlət başçımızın əzminin, yenilməz iradəsinin və bütün bunların fonunda isə Azərbaycanın, sözün əsl mənasında, ən böyük beladan qurtulduğuun şahidi oldu. Əminliklə söyləyirik ki, bundan sonra Azərbaycanı möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə daha böyük tərəqqi, davamlı inkişaf və daha xoşbəxt günlər gözləyir!

Eliçin BABAYEV,
Bakı Dövlət Universitetinin rektoru

Müstəqilliyimizi əbədiləşdirən QURTULUŞ MISSİYASI

hakimiyyət sükənəsinə doğma xalqın taleyinə tam sahib çıxmaq iqtidarında olan Vətən oğlunun yüksəlməsi ilə Azərbaycanın həyatında həlledici və şərafli bir mərhələnin başlanğıcını qoydu. Ulu öndərin respublikaya böyük uzaqgörənlik və müdriksinə rəhbərlik etdiyi 1969–1982-ci illər Azərbaycan quruculuq salnaməsinin parlaq dövrü kimi tarixə düşdü.

Dərin zəkali, yüksək enerjili lider olan Heydər Əliyev hakimiyyətə gələndə qədar sovetlər birliyinin geridə qalan respublikalarından sayılan Azərbaycan çox qısa bir müddətdə iqtisadi artım tempinə görə orta ittifaq səviyyəsinə ötmüş oldu. 1969–1982-ci illərdə respublikada milli gəlir 2,6 dəfə, sənaye məhsulunun həcmi 2,7 dəfə, kənd təsərrüfatı istehsalı 2,3 dəfə artdı, 250-dək yeni iri sənaye müəssisəsi yaradıldı və ölkənin sənaye potensialı əvvəlki 50 ildəki 2 dəfə üstələdi. Həmin illərdə 800 mindən çox yeni iş yerləri açıldı, ölkə əhalisinin sosial rifahı qat-qat yüksəldi.

Həmin dövrdə respublikanın elmi-texniki potensialında da əhəmiyyətli yüksəliş yaşandı: müxtəlif elm sahələri üzrə 265 elmlər doktoru, 3141 elmlər namizədi hazırlandı. Artıq ötən əsrin 80-ci illərinin əvvəllərində ölkə xaricində ən nüfuzlu ali məktəblərə respublikamızdan gəndərilən gənclərin sayı 1000–1400 nəfər təşkil edirdi.

Böyük tarixi şəxsiyyət Heydər Əliyev hər zaman elm və təhsilə böyük önəm vermiş, Azərbaycan elmi və təhsili onun xüsusi diqqət və qayğısı ilə əhatə olmuşdur. "Təhsil millətin gələcəyidir" – deyən Heydər Əliyev BDU-nun məzunu olmağı ilə fəxr etdiyi dəfələrlə vurğulamışdır. Ulu öndərin universitetdə təhsil illəri, habelə sonralar bu elm və təhsil ocağı ilə sıx əlaqələri BDU-nun şanlı tarixinin bir mərhələsinə təşkil edir. BDU-nun ən böyük məzunu Azərbaycan xalqının xilaskarı Heydər Əliyevdir.

Yurdsevar ölkə rəhbərinin böyük uğurla həyata keçirdiyi möhtəşəm fəaliyyət nəticəsində Azərbaycan, keçmiş ittifaqın öz daxili iqtisadi imkanlarına və intellektual potensialına arxalanaraq özünü tam şəkildə idarə etmək iqtidarında olan iki respublikasından birinə çevrildi.

Xalqların, dövlətlərin taleyinə həlledici təsir göstərən, onları məhv olmaq təhlükəsindən bərkəlik xilas edən anları, günləri tarixin silinməz yaddaşına məhz Heydər Əliyev kimi fenomenal tarixi şəxsiyyətlər, liderlər, daha doğrusu isə ümummilli liderlər yazılır. XX əsrin sonlarında milli dövlətçilik taleyimizdə, xalqımızın xilası və qurtuluşunda həmin missiyaları ağır, ziddiyyətli və mürəkkəb bir şəraitdə ümummilli liderimiz Heydər Əliyev peşəkarcılıq, yüksək məharətlə, uzun illər ərzində əldə etdiyi dövlətçilik təcrübəsi, zəngin bilik və bacarığı ilə həyata keçirdi. Həmin dövrün spesifik xüsusiyyətlərini,

Dünya tarixinə nəzər yetirdikdə xalqların, dövlətlərin taleyində həlledici rol oynayan, bu taleyi yönləndirən, istiqamətləndirən, sözün əsl mənasında, tarixin məcrasını, istiqamətini, gedişatını kökündən dəyişən, yeni reallıqlar və inkişaf qanunauyğunluqları yaradan əlamətdar təqvim günlərinin şahidi oluruz. Məhz həmin günlər xalqların taleyində tarixi nicat, milli qurtuluş günləri kimi təsbit edilir, yaşadıqlar, tarixin yaddaşına qızıl hərflərlə həkk olunaraq gələcək nəsillərə və əsrlərə ötürülür. Zaman-zaman həmin günlərin mahiyyəti, dövlətlərin və xalqların taleyindəki müstəsna əhəmiyyəti araşdırılır, tədqiq olunur və hər dəfə də yeni-yeni həqiqətlər üzə çıxarılır, liderlərin, fenomenal şəxsiyyətlərin fərqli situasiyalardakı tarixdə misilsiz rolları bir daha aydınlaşır.

dövlətçiliyimizin hər an məhv olmaq təhlükəsi ilə üz-üzə qaldığını göz önünə götürəndə Azərbaycanın milli qurtuluş savaşının daha ağır mərhələlərdən keçdiyini, ulu öndərimizin xilaskarlıq missiyasının isə heç bir dünya liderinin tarixdəki rolu ilə müqayisəedilməzliyinin bir daha şahidi oluruz.

Əslində, ulu öndər Heydər Əliyev hələ ötən əsrin 70-ci illərindən – Azərbaycana rəhbərlik etdiyi ilk günlərdən sovet hakimiyyətinin bütün təqib və təzyiqlərinə rağmen dövlətimizin suverenliyinə, xalqımızın milli qurtuluşuna gedən yolumu təməlini qoyur, şüurlarda, beyinlərdə həmin günlərin toxumlarını cücərdirdi.

1980-ci illərin sonlarında sovet imperiyasının süqutunun yaxınlaşdığını görən keçmiş SSRİ rəhbərləri Heydər Əliyevin Azərbaycanın gələcək taleyində oynayaacağı həlledici rolu, həyata keçirəcəyi tarixi missiyasını da aydın şəkildə görür və dərk edirdilər. Həmin dövrdə ulu öndər Heydər Əliyev qarşı başlanılan təqib və təzyiqlərin kampaniyasının kökündən məhv bu qüdrətli lideri Azərbaycanda baş verən və baş verəcək hadisələrə təsir imkanlarından məhrum etmək, xalqımızı milli müstəqilliyə gedən yoldan, suverenlik uğrunda mübarizədən çəkindirmək, həmçinin tarixi torpaqlarımızın mənfur qonşumuz tərəfindən işğalına zəmin yaratmaq dayandırdı.

Təəssüf ki, 1990-cı illərin əvvəllərində, müstəqilliyimizin ilk illərində ulu öndərimizin siyasi hakimiyyətə olmamasından firsət kimi istifadə edilərək bu çirkin planın həyata keçirilməsinə başlanıldı. Əfsuslar olsun ki, Azərbaycanı bir dövlət kimi məhvə sürükləyən bu bədxah fəaliyyətə ölkə daxilindən rəvac verənlər də tapıldı. Amma bütün bunlar dünya siyasətinin fenomeni, müdrik şəxsiyyəti Heydər Əliyevi tutduğu haqq yolundan, xalqa, dövlətə təmənnəsiz xidmət əməlinə döndərə bilmədi. Qədirbilən, Azərbaycanı böyük Azərbaycan xalqı isə belə bir ağır şəraitdə onu bütün bəlalardan yalnız və yalnız Heydər Əliyevin xilas edəcəyini bir daha yəqinləşdirdi.

1990–1993-cü illərdə Azərbaycanda hakimiyyəti uğrunda mübarizə əməliyyatı şəkli aldı, qısa müddət ərzində, ard-arda ölkənin sükəni arxasına səriştesiz, bacarıqsız və ən təhlükəli isə xarici ölkələrin, müxtəlif güc mərkəzlərinin birbaşa təsir dairəsində olan şəxslər keçdi. Məhz onların xəyanəti və yarıtmaz idarəçiliyi nəticəsində ölkədə

miqyası heç bir ölcüyə sığmayan xaos, özbaşınalıq mühiti yarandı. Əhalinin rifahı gündü-gündən ağırlaşaraq dünyanın ən geridə qalmış ölkələrinin səviyyəsinə düşdü. Ən acınarlıq isə budur ki, bütün bunlardan firsət kimi istifadə edən mənfur qonşumuzun təcavüzü nəticəsində Qarabağ və ətraf rayonlarımız işğal altına düşdü. 20 mindən artıq soydaşımız elan olunmamış müharibədə həyatını itirdi, 1 milyondan çox azərbaycanlı dədə-baba yurdlarından didərgin salındı.

1993-cü ilin iyun ayında xarici güclərin təsiri və daxili xəyanətkarların müti siyasəti nəticəsində ölkədə siyasi situasiya idarəolunmaz həddə çatdı. Həmin məşum günlərdə artıq Azərbaycan bir dövlət kimi məhv olmaq ərafındaydı. Bu ağır, məşəqqətli günlərdə xalqımızın bütün nəzərləri və ümidləri xilaskarlıq missiyasına yerinə yetirəcək yeganə tarixi şəxsiyyətə – ulu öndər Heydər Əliyevə yönəlmişdi. 1993-cü ilin iyun ayında, ziddiyyətli və ağır iyun günlərində xalqın çağırışına səs verən ümummilli lider Heydər Əliyev yenidən Azərbaycanda siyasi hakimiyyətə qayıtdı. Bununla da ölkəmizin həyatında yeni – sabitliyə, dirçəlişə, inkişafa, intibahə və gedən yolum, tarixi bir mərhələnin əsası qoyuldu.

Moskvada tutduğu bütün vəzifələrdən istefa verəndən sonra Naxçıvana döndən və blokadada olan muxtar respublikanı işğal təhlükəsindən, sosial çətinliklərdən xilas edən ulu öndər Heydər Əliyev bu dəfə bütün Azərbaycanın xilaskar missiyasını üzərinə götürdü. Bu, olduqca çətin, məsuliyyətli, taleyüklü bir qərar idi. Amma bu tarixi qərarın gücü, qüdrəti, əhəmiyyəti onda idi ki, həmin qərarı məhz dünya siyasətinin fenomenal lideri Heydər Əliyev qəbul etmişdi.

Xalqın çağırışı ilə Bakıya döndən böyük rəhbər Heydər Əliyev 15 iyun 1993-cü ildə hamılıqla Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin sədri seçildi. Həmin tarixi iclasda etdiyi çıxışında ümummilli lider Heydər Əliyev dövlətimizin inkişaf strategiyasını müəyyənləşdirdi, bir xalq olaraq hədəflərimizi, gedəcəyimiz yolu namla bayan etdi. Bu tarixi hadisə xalqımızın öləzimi inamını özünə qaytardı. Qədirbilən və müdrik xalqımız hələ rəsmən elan edilməmiş, haqlı olaraq, həmin tarixi məhz "Qurtuluş günü" adlandırılmağa başladı. 1997-ci ildə Milli Məclis xalqın bu arzusunun, ülvü niyyətini gerçəkləşdirdi. 15 iyun tarixi Azərbaycan Milli Qurtuluş Günü kimi təqvimə daxil edildi. Ötən dövr

sabitlik mərkəzi kimi çıxış edən, iqtisadi və sosial rifah yolunda qətiyyətli addımlarla irəliləyən, Dövlət-Vətəndaş birliyinin təşəkkül tapdığı bir ölkəyə çevrildi.

1993–2003-cü illəri əhatə edən ikinci hakimiyyət dövrü ulu öndərin dünyanın ən namdar şəxsiyyətlərindən, görkəmli siyasi xadimlərindən biri olduğu növbəti dəfə nümayiş etdirdi. Heydər Əliyevin siyasi müdrikiyi, iradəsi və qətiyyəti, mükəmməl idarəçilik qabiliyyəti sayəsində dövlət müstəqilliyini bərpa etmiş Azərbaycan keçid dövrünün çətinliklərini uğurla arxada qoyub, 1996-cı ildən etibarən yenidən dirçəliş mərhələsinə daxil oldu. 1996–2003-cü illərdə makroiqtisadi göstəricilər 2–3 dəfə artdı və ölkədə 3 milyon yeni sənaye müəssisəsi yaradıldı. Bu dövrdə iqtisadiyyatına 20 milyard dollar investisiya qoyulan Azərbaycanda ümumi daxili məhsul 22,3 dəfə artdı. Bütün sahələrdə islahatlar geniş vüsət aldı və respublikamızın beynəlxalq nüfuzu durmadan yüksəlməyə başladı.

Balanslaşdırılmış və milli mənfəyə əsaslanan dövlət siyasəti, ictimai-siyasi sabitliyin dayanıqlılığı, iqtisadi qüdrət və güclü sənaye potensialı, elmi-texniki tərəqqi, təhsil və səhiyyənin inkişafı, müasir ordu quruculuğu, xalqın rifahının və həyat tərzinin durmadan yaxşılaşdırılması, milli irsin qorunması və milli-mənəvi dəyərlərin mühəmmədləndirilməsi ümummilli liderin başlıca strateji hədəflərinə çevrildi. Heydər Əliyevin Azərbaycan və regiona sülh, sabitlik və davamlı inkişaf gətirmək yolunda atdığı qətiyyətli addımlar onun beynəlxalq səviyyədə siyasi və ictimai xadim kimi birmənalı şəkildə qəbul edilmişini şərtləndirən həlledici amillər oldu.

Ulu öndər Heydər Əliyevin həyat əməli, zaman və məkən anlayışına sığmayan siyasi fəaliyyətinin əsas məqsədi azad və müstəqil bir dövlət qurmaq idi. Tarixə müasir Azərbaycanın memarı olaraq düşən ümummilli lider Heydər Əliyev hər zaman Azərbaycanı özünə güvənən qüdrətli bir ölkəyə çevirmək istəyirdi. Bu yolda qəti addımlar atır, əməli işlər görür, özünün iqtisadi inkişaf yolunda olan Azərbaycanın etibarlı, sağlam gələcəyini qururdu.

Azərbaycanın inkişafında qazandıqı uğur və nailiyyətlərin davamlı olmasını təmin etmək üçün böyük rəhbər misilsiz fədakarlıq göstərmiş. Bunun ən bariz